

In de Scheveningse haven steek je het verlaten Norfolkterrein over. Je trekt de blauwe deur van een loods open en stapt naar binnen. In de hoge ruimte zie je een enorm beeld van een mens. Het kijkt je uitdagend aan. Het glinstert. Je komt dichterbij. Dan lees je een krantenkop. Onwillekeurig raakt je hand het beeld aan. Het geeft mee. Zacht knispert het papier.

TEKST EN FOTOGRAFIE: INGRID PUTKER

‘Mensen raken mijn beelden altijd aan en dat mag’, zegt de maker, kunstenaar *Richard Mens*. ‘De tast is een extra dimensie die ik de toeschouwer geef. Het ‘kwetsbare’ materiaal kan het hebben, het is geen brons of marmer. Dat boeit me zeer: waardeloos materiaal en toch staat er een beeld. Wat is het dan dat je aanraakt?’

Spanning

Mens is geïntrigeerd door de spanning tussen de kwaliteit van zijn materiaal en de kwaliteit van het beeld. Krantenpapier en plakband: meer heeft hij niet nodig om zijn monumentale mensbeelden te maken. Alle landelijke dagbladen liggen hoog opgestapeld in zijn atelier. ‘Papier kost niet veel. We gooien het makkelijk weg, zetten het op straat bij het vuil. Het wordt verbrand. Elke dag gaan er tonnen doorheen. Ik heb dat arme materiaal nodig om de kwaliteit van mijn beeld te benadrukken. Het gaat dus niet om het materiaal, maar puur om het beeld dat je ziet. Iets wat geen waarde heeft, wordt tot iets dat heel waardevol kan zijn. Zo komt dat materiaal in relatie te staan tot kwaliteitsmateriaal in de beeldende kunst, zoals marmer of brons. Daar wil ik naar toe.’

Balans

Mens merkt dat het papier mensen uitdaagt om goed te kijken. ‘Ze raken geboeid door het krantenpapier dat ze herkennen. Die herkenning zorgt ervoor dat je je gang vertraagt, zodat je écht gaat kijken. Mensen worden dan gegrepen door de vormen. Ik ben in mijn beelden op zoek naar schoonheid. Esthetiek is in de beeldhouwkunst steeds meer op de achtergrond komen te staan. Ik wil een nieuw antwoord op de klassieke beeldhouwkunst geven.’

Behalve krantenproppen en plakband gebruikt Mens geen hulpmiddelen. Om dan te komen tot de juiste vorm vraagt om hard werken, veel uitproberen en doorzetten. Dat hij telkens interessante artikelen tegenkomt die hij eigenlijk wil lezen, is nog een van de minst lastige hobbels. ‘Het is weerbarstig materiaal dat ook z’n eigen vorm kiest. Dan plak ik het met plakband en heeft het opeens een andere vorm dan de prop die je in je hand had. Ik weet dat de vorm goed is als ik me verwonder over wat ik zie. Daarna ga ik nog door, op zoek naar de totale balans in mijn beeld. Als ik die zie, weet ik dat ik moet stoppen.’

Venusbeelden

Het idee om met papier te beeldhouwen is geboren tijdens zijn studie aan de Haagse Kunstacademie. Mens kreeg daar eens de opdracht een portret te maken van degene die rechts van hem zat. ‘Ik had toen alleen een rol behangpapier en een rol plakband in mijn tas. En ik had volume nodig. Heel intuïtief zette dat moment me er toe aan om met papier en plakband aan de slag te gaan. Een prop is volume en plakband plakt. Daarmee kun je beeldhouwen. Ik heb een gelijkend portret gemaakt, niet helemaal uitgewerkt maar in de vorm van de prop herkende je het gezicht. Een ontroerende ervaring. Later heb ik dat idee toegepast op de Venus van Willendorf.’

De Venus van Willendorf is een prehistorisch beeldje van een volle rondborstige vrouw. ‘Venusbeelden fascineren me. Ze zijn 26.000 jaar geleden gemaakt op verschillende plekken op aarde en in een periode waarin de mens zich helemaal niet bewust was van kunst. Ze zijn dus heel onbevangen gecreëerd. Ik wilde dicht bij die oorspronkelijkheid van toen komen. Het eigenlijke beeldje is elf centimeter hoog, maar ik heb het naar menselijke maat gemaakt. Dit keer van proppen krantenpapier.’ Zo ontstond een hele serie ‘Venusverschijningen’, waarbij de titels verwijzen naar hun oorsprong: ‘After Willendorf no. 6, 26.008 A.W.’

Kunstenaar Richard Mens

Mensbeelden van

Engelen

Naast de Venusbeelden creëerde Mens dit jaar een nieuwe serie mensbeelden. Het Tso'arcentrum in Leidschendam vroeg hem mee te werken aan een tentoonstelling rond het thema engelen.

'De gravures van Gustave Doré hebben me altijd geïntrigeerd. Hele realistische weergaven van engelen met enorme vleugels. Zo stellen de meesten zich engelen voor. Ik ben ervan overtuigd dat in ieders leven engelen verschijnen, maar dan hebben ze geen vleugels. Het zijn mensen die je pad kruisen en dan opeens je doel bijstellen, keuzemomenten aan je voorleggen. Ik heb dus losse vleugels en mensbeelden gemaakt.'

Werken vanuit een opdracht was stimulerend. Hij zag de vleugels al vliegen in het hoge Tso'argebouw en zocht naar nieuwe technieken om tot zijn vormen te komen. Hij ontwierp houten raamwerken en gebruikte de kranten niet langer willekeurig. 'Ik selecteer nu op grijs- en zwarttinten. Beursberichten en rouwadvertenties zijn lichtgrijs. Die zijn goed voor de lichte bovenkant van de vleugels. Met foto's maak je zwarte schaduwvlakken.'

krantenpapier

Dat is een prachtig contrast. De vrouwen hebben ook echt een uitdrukking in hun krantenproppen-gezicht. Met hun hele houding stralen ze uit: Hier ben ik, wat ben ik mooi, wie maakt mij wat?' •

i.putker@printbuyer.nl

Richard Mens - www.mensbeelden.nl - exposeert zijn Engelen en Vleugels in de Kloosterkerk in Den Haag tot begin januari 2009.

Zijn Venusbeelden zijn te zien bij Kunstgroep De Compagnie in Veghel van 25 januari t/m 8 maart 2009.

Ik kijk ook welke krant ik pak. De Telegraaf is een vetgedrukte krant met zware contrasten. De bijlagen van Trouw werken gemakkelijk omdat de pagina's één toon grijstinten hebben. En NRC Next is zo stevig, die gebruik ik voor opbouwwerk. Het AD heeft veel kleur en de Volkskrant wordt steeds kleuriger. Handig voor het drieluik van de mensbeelden, want die heb ik nu voor het eerst kleurrijk gemaakt.'

Holland Papier Biënnale

Drie Venusbeelden waren te zien op de Holland Papier Biënnale 2008, de tweejaarlijkse internationale expositie van papierkunst in Museum Rijswijk en CODA-Apeldoorn. Anne Kloosterboer, curator van de Biënnale in Rijswijk, zag Mens' beelden voor het eerst op de eindexamenexpositie van de Kunstacademie in 2007: 'De selectie voor de Biënnale had eigen-

lijk al plaatsgevonden, maar ik was direct getroffen. Zijn vrouwen zijn magnifiek. Er gaat een enorme vitaliteit van uit. Het is ook zo spannend dat het krantenproppen zijn en geen brons. Nu zijn het hele voluptueuze vormen maar toch zijn de beelden vederlicht. Je kunt ze zo over je schouder meenemen.

Ik weet dat de vorm goed is als ik me verwonder over wat ik zie